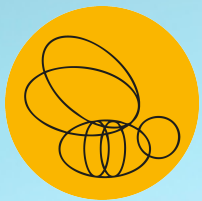

LA HUMLA SUSE ÅRSRAPPORT 2022

Verdens viktigste summetone

La
Humla
Suse

La Humla Suse

Kolstadgata 1

0652 Oslo

post@lahumlasuse.no

Org.nr.: 912 047 652

Utgiver: La Humla Suse 2023

Tekst: Frauke Heivand

Utforming: Frauke Heivand

Bilder: Monica Kjærstad

INTRODUKSJON

Kjære medlemmer, takk for støtten dere har gitt humla i år. Nå er vi over tusen medlemmer, hurra! Hvordan kan vi holde på engasjementet for et loddent, lite insekt når verden står i de utfordringene den gjør? Jo, fordi saken blir ikke mindre viktig for det om vi mennesker lager problemer for hverandre. Jeg tror dessuten at mange har funnet trøst og livsglede i å knytte seg nærmere til flora og fauna nettopp i år.

På sosiale medier ser vi hvordan Norges hager blir villere og at flere og flere restaurerer og etablerer blomsterenger, balkongkrukker fylles med planter som gir nektar og pollen, og noen er så heldige å få humlekolonier i kasser, husvegg eller i sauskinnnet på terassen! Når det regner engasjement på humla drypper det på andre insekter også. Kunnskapsgrunlaget øker, og humla med bestøvende venner er på politisk agenda fordi dere bryr dere og holder saken varm. Det trengs! For selv om dette er et tema som nå snakkes om følger ikke midlene og forvaltning av pollinerende insekters leveområder fort nok etter ordene.

I år har flere av dere også prøvd dere som kartleggere gjennom folkeforskningsprosjektet «Humlejakt». Vi håper det gir mersmak og at humleprikkene på Artskart blir mange i årene fremover. Her kan alle bidra!

Noen av dere medlemmer har vi på kontoret fått møte på humlevandringer, stands og andre arrangement. Det synes vi er ordentlig stas, og i 2023 skal vi prøve å få til mer medlemsaktivitet. Dette blir lettere etterhvert som vi får flere lokallag. I år har vi fått et flott styre på plass i Trondheim, så nå finnes vi både her og i Bergen, i tillegg til administrasjonens tilstedeværelse på Tøyen i Oslo. Det disse lokallagene har fått til i år er både motiverende og beundringsverdig og de gjør en uvurderlig innsats for saken regionalt.

Som styreleder er det mange jeg føler for å takke og når dere leser rapporten så forstår dere hvor mange aktører som bidrar til at denne Humla suser. Alle er viktige, fra frivillige som står på stand for første gang, til humlevandringsinstruktører som tropper opp med håver og samleglass sesong etter sesong, sponsorer, fagfolk som kartlegger eller bistår med sin spesialkompetanse i ulike prosjekt, vårt stødige styre og staben på kontoret. Men skal jeg bare nevne en ved navn så blir det vår daglige leder Frauke som gjør organisasjonen til det velfungerende og humørfylte La Humla Suse dere kjenner. Nå skal hun ut i permisjon et år og vi ønsker henne et fantastisk år, samtidig som vi sier hjertelig velkommen til Sigrid som skal være vikar i det spennende jubileumsåret 2023.

Summassst Monica, styreleder i La Humla Suse

INNHALDSFORTEGNELSE

INTRODUKSJON

Side: 3

INNHALDSFORTEGNELSE

Side: 4

STYRET OG DRIFT

Side: 6

MEDLEMMER

Side: 7

MEDIER OG PUBLISITET

Side: 9

HENVENDELSER/TRYKKSAKER

Side: 10

LOKALLAG

Side: 12-13

REGNSKAP

Side: 14

FINANSIERINGSKILDER

Side: 15

NÆRINGSLIVSSAMARBEID

Side: 18-20

SAMARBEIDSPARTNERE

Side: 21

PROSJEKTER

Side: 22-27

KARTLEGGING

Side: 28-29

KURS OG FOREDRAG

Side: 29-30

ANNEN AKTIVITET

Side: 30

TAKK

Side: 31

STYRET OG DRIFT

Styret frem til april 2022

Styreleder: Monica Marcella Kjærstad

Styremedlemmer: Hilde Helene Rustad, Julie Scheen, David Nguyen, Bendik Ferkingstad, Brage Størkersen, Mari Steinert og Mikaela Olsen.

Styret fra april 2022

Styreleder: Monica Marcella Kjærstad

Styremedlemmer: Hilde Helene Rustad, Julie Scheen, David Nguyen, Bendik Ferkingstad, Brage Størkersen, Mari Steinert, Mikaela Olsen og Eirin Bruholt.

Valgkomite 2022/2023

Erik Wegge Bergvik. Årsmøtet ga valgkomiteen mandat til å supplere seg selv med ytterligere en person i løpet av perioden.

Styremedlemmer på valg ved årsmøte 2023: Bendik Ferkingstad, Julie Scheen og David Nguyen.

Styremøter og årsmøte i 2022

LHS sitt styre hadde sju styremøter i 2022, og behandlet 40 saker.

Årsmøtet ble avholdt digitalt 28. april 2022.

Administrasjon

Daglig leder, Frauke Heivand. 100 % stilling.

Styre- og prosjektleder, Monica Marcella Kjærstad. 50 % stilling.

Kommunikasjons- og prosjektrådgiver, Eirin Bruholt. 50 % stilling. Sluttet i stillingen 31. januar.

Kommunikasjons- og prosjektrådgiver, Karoline Aasen Skryten. 50 % stilling. Startet i stillingen 1. februar. 80 % i perioden 27. juni til 31. august.

Sommervikar: Sturla Naas Johansen

Nettbutikkansvarlig: Kidist Berie Tareke (jobber på timeretter behov)

MEDLEMMER

La Humla Suse har nok et år hatt kraftig vekst i medlemsantallet, hvilket er veldig gledelig å se. I 2022 landet medlemsveksten på hele 29 %. Vi overskred med dette den magiske grensen på 1 000 medlemmer – med god margin. Det er fantastisk å se at stadig nye mennesker finner veien til La Humla Suse, og ønsker å støtte arbeidet vi gjør.

Ved utgangen av året telte vi 1214 betalende medlemmer. Medlemskapene var fordelt utover følgende medlemstyper:

- Medlemskap Ordinært - 794 stk
- Medlemskap Redusert – 328 stk
- Medlemskap Barn – 58 stk
- Medlemskap Bedrift – 13 stk
- Gavemedlemskap – 17 stk
- Æresmedlemmer – 4 stk

Den vedvarende økningen i antall medlemmer er et resultat av flere ulike faktorer, men vi ser at en rekrutteringskampanje gjennom sommermånedene gjør stort utslag. Vi fulgte opp suksessen fra i fjor med en velkomstgave for alle som betale kontingenten i perioden 1. juli til 31. august. I år fikk disse tilsendt to humlepins (en sjelden og en utbredt humleart). Tilbudet gjaldt gamle og nye medlemmer, og 238 personer endte opp med å betale kontingenten i denne perioden.

For å gi folk en ekstra motivasjon til å betale medlemskapet seint på året, kjørte vi også i år en kampanje fra 1. november. Ved å betale kontingenten fra denne datoen og frem til årsskifte, fikk man medlemskap for resten av inneværende år, samt hele påfølgende år. Ettersom velkomstgaven hadde vært en suksess tidligere på året, tilbød vi også her en velkomstgave (bestående en humlepins, to bokmerker og julepakka). 60 betalte medlemskontingenten i denne perioden.

Utover dette har rekruttering for det meste skjedd via sosiale medier, hvor vi har en aktiv Facebook-side og Instagram-profil som oppdateres jevnlig og der folk kan kommunisere med oss. Vi gjennomfører også en rekke ulike aktiviteter som legger grunnlag for rekruttering. La Humla Suse har nå også to lokallag som gir økt synlighet i områdene lagene er etablert, noe som styrker grunnlaget for medlemsvekst.

I 2022 fikk vi trykt opp flotte bokmerker med innmeldingsinformasjon, som kan deles ut på stands, under aktiviteter og som legges ved når folk kjøper bøker i nettbutikken. Vi utarbeidet også en enkel flyer med tips til humlevennlige tiltak og QR-kode til innmelding.

Medlemspleie er også viktig og det er kvartalsvis sendt ut nyhetsbrev med oppdateringer fra foreningen og informasjon om humler.

MEDIER OG PUBLISITET

La Humla Suse har som mål å ha en aktiv tilstedeværelse i mediebildet. Dette er viktig både for å rette søkelyset mot viktige tema vi er opptatt av, men også for å synliggjøre La Humla Suse som forening. Vi hadde god mediedekning i 2022. Følgende saker har blitt publisert:

- *Birøkt og villbier i samme områder – går det bra?* Årringen, natur- og lokalhistorisk tidsskrift for Lillestrøm kommune.
- *Redder bier de aldri har sett.* Tvedestrandsposten.
- *Gullet ligger i randsonene.* Norsk landbruk.
- *Jubler etter sjeldent funn.* Aust-Agder Blad.
- *Frontruta blir ikke lenger like full av døde insekter – hva har skjedd?* Smaalenenes Avis.
- *Regenerativt landbruk.* Nyhetsmorgen, NRK.
- *Kantsoneprojekt i Gran og Ringsaker.* Landbruker`n 2022
- *Insektshoteller og humlekasser – Den vanligste feilen.* Dinside Dagbladet.
- *Bli med på humlejakt på Kolbotn!* OAvis.
- *Hvordan skal vi redde insektene?* Podkastepisode av Grønsj.
- *Humler, honningbienes lodne slektning.* Bistikka.
- *Bevissthet om naturen – og humler.* Podkast fra Klimafestivalen §112.
- *Summende barnehager* – Dokumentar video.

Ut over dette så fikk La Humla Suse plass på reklamefrie dager i påsken (langfredag og 1.påskedag). med en promoteringsfilm som Svalheim Media har laget for oss. Filmen ble vist på TV 2, TV 2 Zebra, TV 2 Livsstil, TV 2 Nyhetskanalen, Sport 1 og Sport 2.

Vi har også lagt ned mye arbeid i å videreutvikle nettsiden vår også i år. lahumlasuse.no inneholder nå flere bilder av levende humler, og har et oppsett som skal gjøre det lettere for besøkende å navigere. På nyhetssiden vår publiserte vi hele 27 innlegg gjennom året. Vi har forsøkt å ha god bredde på innleggene for å fange interessen til både hageentusiastene og humlenerdene samt nå ut til andre fagmiljøer og aktører.

Sosiale medier har i 2022 vært en viktig kanal for å drive formidling og kommunisere med støttespillere. Vi har hatt jevn aktivitet på begge plattformene gjennom hele året. Følgerne våre har vært engasjert og generelt gitt mye respons på innlegg. Vi nådde målsetningen om 19 000 følgere på Facebook, og jobber oss mot 6 000 følgere på Instagram.

Følgere på Facebook:

19 441

Følgere på Instagram:

5612

HENVENDELSER

La Humla Suse tar sikte på å være en forening som gir god og faglig veiledning i humlerelaterte spørsmål. Gjennom et år mottar vi en rekke henvendelser fra folk som har spørsmål eller tilbakemeldinger. Kontaktflatene er i hovedsak Facebook, Instagram, kontaktskjemaet vårt på nettsiden og e-post. Vi setter stor pris på denne typen henvendelser. De som tar kontakt ønsker gjerne veiledning til hvordan de kan legge til rette for humler på eget uteområde, eller de sender oss bilder der vi hjelper til med å artsbestemme så langt det er mulig.

TRYKKSAKER

La Humla Suse har gjennom året laget to trykksaker: «Blomsterfluer – elegante, spennende og viktige» og «Generelle skjøtselsråd – tilrettelegging for ville pollinerende insekter». Begge brosjyrene har blitt laget med prosjektmidler. Mottagelsen har så langt vært god. De trykte eksemplarene skal distribueres til ønskede mottakere og deles ut på stands. I tillegg er de tilgjengelige digitalt på www.lahumlasuse.no/publikasjoner-fra-la-humla-suse/

LOKALLAG

LOKALLAG

La Humla Suse har nå to flotte og aktive lokallag, La Humla Suse Bergen og omegn (etablert i 2021) og La Humla Suse Trøndelag (etablert i 2022). Selv om begge er relativt nystartet, holder de et imponerende høyt aktivitetsnivå. Under følger en oversikt over noe av det som har skjedd i løpet av året.

LA HUMLA SUSE TRØNDELAG

- 26.04.2022 Oppstarts-/stiftelsesmøte for La Humla Suse Trøndelag.
- 23.08.2022 Presentasjon på Slåttedagen i Grønli, Trondheim.
- 31. 08.2022 Humlevandring i samarbeid med Ringve Botaniske Hage.
- 31. 08.2022 Medlemsmøte i LHS Trøndelag.
- 04.09.2022 Humlevandring for Ukrainske flykninger. Ca 70-80 deltakere i alle aldre. Ble fordelt på tre grupper og gitt presentasjon på engelsk og ukrainsk via tolk.
- 16.09.2022 Stand på Frivillighetsdagen i Trondheim sentrum.
- 25.09.2022 Deltatt under Høst i hagen: Ringve Botaniske Hage – Produksjon av biehotell
- 15.11.2022 Politisk workshop med besøk av Monica og Sigrid fra kontoret

Bilde fra humlevandring - en humlehann klappes forsiktig.

Bilde fra humlevandring - humlas livssyklus gjennomgås.

LA HUMLA SUSE BERGEN OG OMEGN

- 24.04.2022 Arrangert *humlekassekurs* i samarbeid med Naturvernforbundet Hordaland. Sted: Storetveitmarken parsellhage, Bergen.
- 20.05.2022 I forbindelse med prosjektet Vår Dag markerte lokallaget *Verdensdagen for bier*. Under dagen var det aktiviteter for barn som humlejakt, lagning av ullhumler, framvisning av humlekasse og lagning av frøbomber. Arrangementet ble gjort i samarbeid med Muséhagen i Bergen.
- 21.05.2022 Holdt stand m/ullhumler under Biomangfoldshelgen på Vil Vite senteret.
- 22.05.2022 Holdt stand m/ullhumler under Biomangfoldshelgen på Vil Vite senteret.
- 04.06.2022 Arrangert Humlejakt i Botanisk hage, Milde.
- 11.06.2022 Holdt stand på Torgdagen i Bergen sentrum.
- 19.06.2022 Botanisk hage, Milde. Holdt stand m/humlejakt på Insektdag i Botanisk hage.
- 14.08.2022 Arrangert Humlejakt i Botanisk hage, Milde (i samarbeid med Sabima)
- 21.08.2022 Deltatt på kunnskapsfest i Botanisk Hage med stand og humlevandring.
- 04.09.2022 Deltatt på høst i Muséhagen 4. september med stand og humlevandring.
- 19.09.2022 Sendt hørings svar til Bergen kommunes Klimastrategi.

Utover dette har lokallaget holdt medlemsmøter og planlagt høstaktiviteter.

Ferdiglagde frøbomber, klare til å spres og spire

Barna lager ullhumler med Ann Elin

ÅRSREGNSKAP 2022

Regnskapet er ført av Accurat
økonomirådgivning og regnskapsføring

Revisjon utført av Revisorpartnere AS

Signert digitalt av daglig leder og alle
medlemmer i styret 2022

La Humla Suse

Aktivitetsregnskap

Anskaffede midler

	Note	2022	2021
Medlemsinntekter		294 535	255 622
Tilskudd			
Offentlige tilskudd		998 780	1 143 128
Andre Tilskudd		651 596	280 399
Sum tilskudd	4	1 650 376	1 423 527
Innsamlede midler, gaver, mv			
Andre gaver		71 719	61 706
Sum innsamlede midler, gaver, mv		71 719	61 706
Opptjente inntekter fra operasjonelle aktiviteter			
Kurs og foredrag		62 712	40 341
Varesalg		637 831	460 623
Andre operasjonelle aktiviteter		298 968	245 757
Sum opptjente inntekter fra operasjonelle aktiviteter		999 511	746 721
Finans- og investeringsaktiviteter		-	-
Andre inntekter		235 065	422 554
Sum anskaffende midler		3 251 205	2 910 130
 Forbrukte midler			
Kostnader til anskaffelse av midler			
Innsamling av midler		-	-
Varesalg		445 604	427 908
Andre kostnader til anskaffelse av midler		31 770	39 185
Sum kostnader til anskaffelse av midler		477 374	467 093
Kostnader til organisasjonens formål			
Formålskostnader		2 420 428	1 770 815
Sum kostnader til organisasjonens formål	2,6	2 420 428	1 770 815
Administrasjonskostnader	2,6,8	317 243	283 799
Sum forbrukte midler	6,7,3	3 215 044	2 521 707
Aktivitetsresultat		36 161	388 423
 Tillegg/reduksjon i formålkapitalen (disponering)			
Annen formålkapital	5	36 161	388 423
Sum endring formålkapital	5	36 161	388 423

FINANSIERINGSKILDER

La Humla Suse har dette året hatt flere finansieringskilder. Vi har mottatt økonomisk støtte fra følgende aktører til ulike prosjekter:

- Miljødirektoratet
- Naturfagsenteret
- Forskningsrådet
- Statsforvalteren i Oslo og Viken
- Statsforvalteren i Agder
- Statsforvalteren i Innlandet
- Bess Jahres Stiftelse
- Norges Bondelag og Gjensidiges Bærekraftfond
- Sparebankstiftelsen DNB
- Sparebankstiftelsen Ringerike
- Bergen Kommune
- Nannestad Kommune
- Bergesenstiftelsen

FRIE MIDLER

Tilgang til frie midler er viktig for aktivitetsgrunnet og driften av La Humla Suse. Som forening jobber vi derfor målrettet for å sikre et godt tilsig av frie midler gjennom året. Disse midlene bidrar til å gi foreningen en sunnere økonomi og et mer allsidig inntaksgrunnlag.

Mesteparten av midlene vi forvalter kommer inn gjennom ulike tilskuddsordninger. Dette er viktige ressurser for foreningen, men midlene kommer med klare føringer på hvilke typer aktiviteter som kan utføres. Disse midlene kan derfor i liten grad benyttes til å dekke faste utgifter som kontorleie, regnskap, revisjon, diverse programvarer, medlemssystem og lønn til daglig leder i administrativ stilling. La Humla Suse er av den grunn avhengig av å få inn frie midler til å dekke disse kostnadene. Frie midler gir også foreningen et større handlingsrom til å selv definere hva slags aktiviteter vi ønsker å drive med, i tillegg til at det frigir arbeidskraft til å jobbe mer med politisk påvirkningsarbeid og informasjonsspredning på egne premisser.

En solid og stabil medlemsmasse er en viktig grunnpilar i foreningens tilgang til frie midler. Målsetningen er en økning i medlemsmassen på 5 % årlig, og i 2022 nådde vi godt over 30 %. Ut over dette er momskompensasjonen, betalt foredragsvirksomhet, gaver og fastgiverordningen vår en kilde til frie midler. En stadig viktigere måte å sikre tilgang til frie midler på er ulike typer næringslivssamarbeid. La Humla Suse har hatt flere typer samarbeid i 2022, og disse kan man lese mer om i et eget kapittel i årsrapporten.

DRIFT AV NETTBUTIKKEN

La Humla Suse drifter en nettbutikk gjennom nettsidene våre (lahumlasuse.no/butikk). Formålet er å kunne tilgjengeliggjøre produkter som humlekasser, blomsterengfrø og informasjonsbøker om humler. Vi opplever at flere av produktene skaper engasjement for å iverksette egne tilretteleggingstiltak for humler blant meningmann, mens andre snarere bidrar til å vekke begeistring og fascinasjon for temaet.

I 2022 tok vi inn følgende nye salgsvarer: blomstereng frø fra nye regioner (Sørvestlandet, Innlandet (lavland og fjellstrøk), Midt-Norge og Nordland), villbieplakat, humlebamse, Humlespor og Den tause planeten. Bestselgerne fra 2022 var 1) Norsk blomsterengfrø fra Nibio Landvik, 2) Humlepins, 3) Fettvatt – bolmateriale til humlekasse og 4) Humlekassen Humlebo.

Nettbutikkansvarlig, Kidist Berie Tareke, er ansvarlig for daglig drift (pakking, utsending og kundeoppfølging).

MIDTSIDEHUMLA

- JORDHUMLER PÅ RØD SOLHATT

NÆRINGSGLIVSAMARBEID

I møte med naturkrise er det viktig at ulike bedrifter og foretak tar et bærekraftsansvar. La Humla Suse har de siste årene vært en samarbeidspartner for flere næringslivsaktører som ønsker å gjøre en innsats for å ivareta ville pollinerende insekter. Vi har gjennom året som har gått skreddersydd ulike samarbeidsopplegg slik at det passer bedriftenes egen profil, samtidig som vi som forening kan gjøre et reelt bidrag innen formidlingsarbeid, kartlegging eller arealtilpasning til gagn for biologisk mangfold.

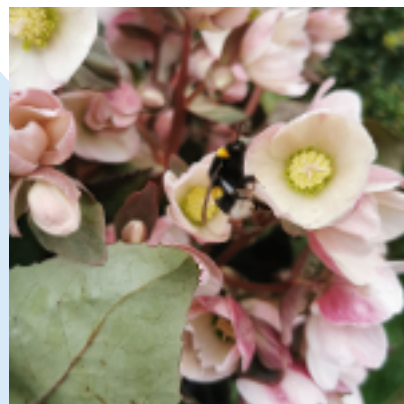
Gjennom tre måneder på vårparten har et dyktig team av frivillige konsulenter, engasjert gjennom Prosperasiftelsen, arbeidet med å utvikle en næringslivsstrategi for La Humla Suse. Vi opplever at Prospera-teamet har levert et produkt som vil komme foreningen vår til nytte. Vi har fått verktøy og innsikt i strategiske arbeidsmetoder vi ikke ville hatt tilgang til uten hjelp fra konsulentene i teamet. Som en ideell forening, med begrensede økonomiske midler, er tilgangen til en salgsstrategi rettet mot næringslivet noe vi ikke hadde fått utviklet utenfor rammene av dette samarbeidet. Vi har startet arbeidet med å implementere anbefalinger gitt gjennom leveransen, og vi ser frem til å fortsette arbeidet i året som kommer.

Under følger noen korte presentasjoner av ulike næringslivssamarbeid La Humla Suse har hatt i 2022.

PLANTASJEN

La Humla Suse har fortsatt det gode samarbeidet med blomsterbutikk-kjeden Plantasjen i 2022. I år har samarbeidet i hovedsak dreid seg om humlevandringer for de minste. Vi har besøkt 21 barnehager i Oslo-området. Her har vi spredd engasjement og nysgjerrighet rundt småkryp. Rundt 350 barn har hatt glede av dette tilbudet.

Utover dette har vi laget innhold til sosiale medier for Plantasjen om ville pollinerende insekter. Plantasjen har sponset Humlegata med planter, og sørget for at den har vært blomstrende gjennom hele humlesesongen. De har også solgt humlekassen Humlebo via sine nettsider. www.plantasjen.no/humlekassen-humlebo-hoyde-25-cm-tre-537354.html

Bilder fra samarbeidet med Plantasjen.

JOH. JOHANNSON KAFFE AS

Joh Johannsons har bygd Norges mest miljøvennlige kaffebrenneri på Vestby. La Humla Suse har gjennom året fortsatt å skjøtte deler av uteområdet ved dette kaffebrenneriet. Områdene holdes frie for fremmede arter som fortrenger stedegen flora. Det ble fjernet store mengder lupiner som hadde rukket å etablere seg og på den måten ble det ryddet plass til viltvoksende, norske blomsterarter. Utover dette har vi sett til humlekassene som står i skogbrynet rundt brenneriet. Som et resultat av disse tiltakene har det blitt etablert gode arealer for både korttunge og langtunge humlearter. Du kan lese mer om samarbeidet her:

www.johjohannsonkaffe.no/humla-den-viktige-pollinatoren-i-norge/

Bilder fra Joh Johannson Kaffebrenneri AS

USBL

Usbl er et av Norges største boligbyggelag, etablert på Østlandet. I samarbeid med La Humla Suse har Usbl ønsket å gjøre sine eksisterende borettslag og sameier mer humlevennlige. Sammen har vi utarbeidet konseptet "Summende nabolag" som er en pakkeløsning borettslag kan søke på gjennom Usbl sitt bomiljøfond. Pakken inneholdt en Humledag hvor en representant fra La Humla Suse besøkte borettslaget. Denne informasjonsdagen sprer entusiasme og kjennskap til humlesatsningen i borettslaget. I forlengelse av dette fikk også hvert borettslag en tilpasset veileder med ulike humlevennlige tiltak og blomsterlister. I tillegg fikk de fem humlekasser til uteområdene. La Humla Suse har i 2022 hatt samarbeid med tre borettslag gjennom Usbl.

Bilder fra samarbeidet med Usbl.

LERUM

Lerum er en saft- og syltetøyprodusent fra Sogndal. Mange av råvarene som Lerum baserer produktene sine på er pollinert av humler og andre villbier, slik som for eksempel blåbær, kirsebær og eple. Lerum anerkjenner viktigheten av å ivareta våre ville bestøvere og støtter derfor La Humla Suse sitt arbeid.

Sommeren 2022 besøkte La Humla Suse Lerum i Kaupanger og hadde en innholdsrik dag i sola. Først på programmet stod et besøk på ViteMeir-senteret hvor vi holdt undervisning for årets kull med landskapsarkitekter. Deretter ble det arrangert to humlevandringer for denne gruppen på Skogly, Brekka gård. På ettermiddagen var det duket for familiearrangementer, og to grupper med barnefamilier ble invitert til gården. Det ble gjort mange spennende humlefunn i fantastisk vakre omgivelser. Under alle arrangementene ble det delt ut goodiebags – med egendesignede frøblandinger fra Solhatt som LHS hadde satt sammen, pluss masse humleinfo og utvalgte Lerumprodukter.

I etterkant av besøket hadde vi Instagram-takeover for både ViteMeir Senteret og Lerum, med fokus på mer praktiske tiltak folk selv kan iverksette for humla.

Bilder fra samarbeidet med Lerum

SAMARBEIDSPARTNERE

La Humla Suse er opptatt av å bygge nettverk og involvere samarbeidspartnere i prosjekter der det er naturlig.

Dette er ikke minst fordi vi ønsker å spre vår erfaring og kompetanse om humler til nettverket vårt, men også fordi andre sitter på kompetanse som vi mangler eller har mindre av.

SAMARBEIDSPARTNERE

Norsk Institutt for Bioøkonomi (NIBIO)

Norsk Institutt for Naturforskning (NINA)

Artsdatabanken

Norsk Botanisk Forening

Økologisk Norge

Sabima

Naturvernforbundet

Norsk Landbruksrådgiving

Anno Museum

Naturhistorisk Museum Oslo

Røde Kors, Malvik

Frivillighet Norge

Pollinera Sverige

Exlent

WWF Norge

Drammen og Bærum Sanitetsforening

Besøkssenteret våtmark, Nordre Øyeren

La
Hum
Suse

PROSJEKTER

#HUMLEJAKT

Det har lenge stått høyt på ønskelisten til La Humla Suse å få organisere vårt eget folkeforskningsprosjekt på humler. Gjennom Humlejakt ble dette mulig i 2022. Målet var å skape engasjement rundt artsregistrering og øke kjennskapen til norske humlearter.

Gjennom prosjektperioden ble det gjennomført ulike aktiviteter blant annet et digitalt kurs som skulle gjøre folk rustet til å registrere humlearter der de bor, og ulike fellesarrangementer for registrering. Det ble til sammen organisert ti «jaktlag» i løpet av sesongen, to i hver av landets fem regioner, med fem lokale registreringsansvarlige. Utover dette ble det produsert ulike ressurser i form av innføringsvideoer og skriftlige faktaark.

Vi opplever at Humlejakt har bidratt til god informasjonsspredning om ville pollinerende insekter, og at deltakerne sitter igjen med både økt kjennskap til mangfoldet av humlearter og nye kartleggingsferdigheter. Totalt ble det registrert 530 individer av humler fordelt på 283 registreringer og 17 ulike aktører i Artsobservasjoner. Hele 19 av de 35 humleartene som vi har i Norge har blitt funnet av artsjegerne. Deriblant kysthumla, som er en av våre rødlistede arter. Arten som ble funnet flest ganger er åkerhumle, deretter lys jordhumle, markhumle, trehumle, mørk jordhumle og steinhumle.

INFORMASJONSBOKS

Prosjektleder: Monica Marcella Kjærstad

Finansieringskilde: Miljødirektoratet

#MATAUK FOR INSEKTER OG MENNESKER

Prosjektet «Matauk for insekter og mennesker i Oslo og Viken» var et samarbeidsprosjekt mellom La Humla Suse og fire borettslag i Oslo og Viken for å tilrettelegge for humler og andre pollinerende insekter lokalt der folk bor. Prosjektets hovedmål var å legge til rette for aktiv dyrking og å plante spiselige vekster i borettslagenes fellesarealer.

Det ble avholdt befaringer i borettslagene i august for å kartlegge beplantningsgrunnlaget i hvert borettslag. Basert på beplantningsgrunnlaget fikk hvert borettslag individuelle tilbakemeldinger og tips til hva de kunne gjøre for å tilrettelegge for humler og andre pollinatorer. Etter befaringene ble det avholdt en humledag i hvert av borettslagene. Under humledagen fikk beboerne informasjon om humlers biologi, hva som gjør dem til viktige pollinatorer og hvordan vi kan ta vare på humlene. Det ble også avholdt humlevandring under humledagen, hvor beboerne fikk mulighet til å lete etter humler i eget borettslag og artsbestemme humlene de fant. Alle humleartene som ble funnet på humledagen i borettslagene ble registrert i Artsobservasjoner. Det ble i tillegg gjort nye registreringer av humlearter i hvert borettslag på høsten.

Det ble etablert en pallekarm i hvert borettslag med løkplanter som vil gi nyttig næring for humla til våren. Utover dette fikk borettslagene en veileder for humlevennlige tiltak, humlevennlige blomster til utplanting og et oppstartsett for Bokashi (kompostering).

INFORMASJONSBOKS

Prosjektleder: Karoline Skryten, Erik Wegge Bergvik og Toril Mentzoni

Finansieringskilde: Bergesenstiftelsen

#KANTSONEPROSJEKTET I INNLANDET

Det blomstrende kulturlandskapet er leveområdene til størsteparten av våre ville, pollinerende insekter. Arealendringer gjennom intensiv drift i jordbruket er en av hovedårsakene til at vi finner en tredjedel av disse insektene på norsk rødliste fra 2021.

Prosjektets målsetning har vært å gi grunneiere kunnskap om hvordan man skaper gode leveområder for ville pollinerende insekter på gårdens arealer. Bønder har en presset hverdag. Det har derfor vært viktig at tiltakene som iverksettes for å få god blomstring av naturlig engflora, er mest mulig spisset gjennom ressursbruk. Prosjektet har hatt til hensikt å fremheve bondens viktige bidrag til samfunnet gjennom å produsere og vedlikeholde artsmangfoldet i Norge, samt å spre kunnskap og engasjement for pollinatorsaken.

I prosjektet involverte vi landbrukskontor fra to kommuner (Gran og Ringsaker), tre bønder fra hver av kommunene, samt Statsforvalteren i Innlandet. Befaringer med kulturlandskapsrådgiver Ann Norderhaug var en vesentlig del av prosjektet og hver av gårdene ble besøkt to ganger. På grunnlag av dette ble det produsert et dokument med gode råd og veiledning for skjøtsel av de best egnede pollinatorhabitatene til hver gård. Det ble gjennomført kunnskapsspredning gjennom de lokale landbrukskontorene på en fagdag i hver kommune.

INFORMASJONSBOKS

Prosjektleder: Monica Marcella Kjærstad

Finansieringskilde: Statsforvalteren Innlandet

#VERDENS KULESTE DAG

Etter flere år med koronaopphold, var det i år endelig duket for nok en ellevill feiring av Verdens Kuleste Dag på Akershus festning. Verdens Kuleste Dag er en gratis aktivitetsdag for barn og unge, og det er anslått at ca 30 000 tok turen denne lørdagen i september.

La Humla Suse sitt aktivitetsområde var godt besøkt, og vi tilbød mange ulike typer humleaktiviteter. Vi hadde blant annet levende humlebol som viste utviklingen av humlebol i ulike stadier, kunststasjoner hvor barna kunne lage konglehumler eller egne humlebamser i filt, humlequiz, ansiktsmaling og loddtrekningskrukke (med bøker, humleplakater og blomsterfrø som premie). Aktivitetsområdet var dekorert med masse humlevennlige planter og fargerike bannere. Mange engasjerte formidlere fra La Humla Suse, oppholdsvær og ivrige barn gjorde dette til en gøy dag.

#HUMLEVANDRINGER OVER HELE LANDET

I år matchet vi fjorårets rekord, og holdt igjen hele 37 humlevandringer rundt om i landet. 15 av disse fant sted i Botanisk Hage på Tøyen, og 22 ble holdt andre steder i landet (Tromsø, Trondheim, Bergen, Moss, Ås, Fredrikstad, Kaupanger, Ringebu og Hamar).

Humlevandringene har som mål å skape gode læringsarenaer i grønne omgivelser. Under vandringene er det fokus på faglig formidling om humler og deres levevilkår på en måte som ikke skal oppleves belærende og formanende, men snarere morsomt og engasjerende. Deltakerne får selv delta aktivt med håving av humler og teste artskunnskapen sin (med hjelp av dyktige instruktører). Vi tror at et lavterskeltilbud av denne typen, med fokus på aktiv deltagelse, kan bidra til å vekke et miljøengasjement hos deltakerne. Vi forsøker også å tilpasse vandringene et bredt spekter av mennesker i alle aldre.

Folk fra hele landet har stilt med lærelyst, positivitet og en nysgjerrighet til naturen som gir oss som arrangører pågangsmot og energi til å fortsette videre. Deltakerne har vært fulle av engasjement og vitebegjær, noe som leder til artige og lærerike vandringene. På en av vandringene stilte så mange som hundre barn og voksne opp for å lære mer om humla.

På sensommeren fikk vi i år arrangert et humlevandrings-instruktørkurs i Trondheim. Dette var et to-dagers kurs, med en liten, men engasjert gruppe av deltakere. Instruktørene ble opplært i grunnleggende fakta om humler, trusler og tiltak, og hvordan gjenkjenne humlearter. En del av instruktørkursen ble holdt utendørs, hvor instruktørene ble kjent med Ringve Botaniske hage, og fikk teste ut kunnskapen i praksis.

INFORMASJONSBOKS

Prosjektleder: Karoline Skryten

Finansieringskilde: Miljødirektoratet

#ØVRIGE PROSJEKTER

- # Den Naturlige Skolesekken – Naturfagsenteret
- # Brosjyre om blomsterfluer – Statsforvalteren i Oslo og Viken (Miljødirektoratet)
- # Formidling Kantsoneprojektet – Forskningsrådet
- # Matauk for mennesker og insekter, Borettslag i Bergen – Bergen kommune
- # Engdyrking og biologisk mangfold i det grønne skiftet, Ringerike
- # Engdyrking og biologisk mangfold i det grønne skiftet, Stend
- # Kartlegging av en slåttemark og omegn ved Vormsund i Nes – Statsforvalteren i Oslo og Viken (Miljødirektoratet)
- # Forvaltningsrelevant kartlegging av truede pollinatorer i Sør-Norge – Bess Jahres Stiftelse
- # Insekter i kulturlandskap (UKL Øya og Nordre Eik) – Nannestad kommune
- # Rødknappsandbie i Aust-Agder (overvåking) – Statsforvalteren i Agder (Miljødirektoratet)

KARTLEGGING

Kartlegging av arter er viktig for å blant annet kunne forvalte dem fornuftig. I år har La Humla Suse igjen hatt flere kartleggingsprosjekter, i gledelig kontrast til det ene kartleggingsprosjektet vi fikk tilsagn på i fjor. De fire sistnevnte prosjektene i oversikten på forrige side har alle vært kartleggingsprosjekter kyndig ledet og utført av Roald Bengtson. Han har i tillegg hatt kartleggingsaktivitet utover disse prosjektene. Noen spennende funn er trukket frem under, og da med hovedvekt på humler og solitære bier. For øvrig ble det i år igjen gjort spennende funn av dagsommerfugler og blomsterfluer. Detaljer om funnene nevnt under her og mange andre finnes i prosjektrapportene og i Artskart (og i Artsobservasjoner der storparten av funnene er lagt inn).

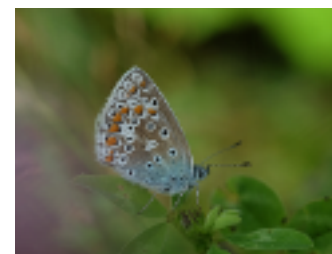
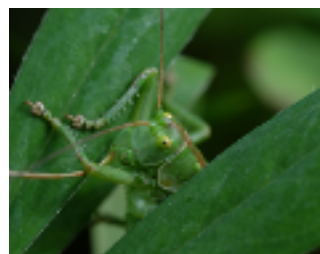
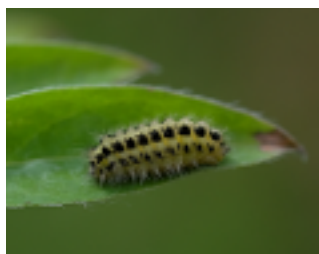

Det første humlefunnet for Roald i 2022 ble ikke gjort før 10. april: lys jordhumle på seljegåsunger i Oslo. Våren ble sen, kald og tørr – og det bidro nok til et heller noe labert insektsår blant annet på Østlandet.

Første funn noensinne for ham av den vakre arten flammesandbie (en hunn) i Arendal kommune 16. mai.

Under leting etter rødknappsandbie ved Østerå i Tvedestrand 22. juni, fant han årets første hunn av denne arten (lokaliteten er ny for arten, oppdaget av Anders Endrestøl og Roald Bengtson i 2017). Dette var del av en overvåking av arten i Aust-Agder, og i første halvdel av juli ble arten påvist også i kommunene Gjerstad og Grimstad (men dessverre ingen gjenfunn i kommunene Risør og Arendal).

Den 29. juni ble det gjort funn av en slåttemumledronning på skogkløver i det utvalgte kulturlandskapet (UKL) Øya og Nordre Eik i Nannestad, og i juli-august ble det funnet noen få kløverhumler og en lundgjøkhumle der. Den 30. juni ble det gjort funn av minst to dronninger av kløverhumle og minst tre dronninger av slåttemumle på skogkløver i en slåttemark på Nestangen ved Vormsund (Nes i Akershus), og i juli ble det gjort flere funn av de to artene i traktene der under prosjektoppdraget.

En måned senere, 29. juli, ble det gjort et spektakulært funn i Kongsvinger. Roald fant da ildsandbie (minst fem hunner), ny for hele Innlandet fylke, på et sted med titusenvis av blåknapphoder i blomst. I tillegg ble det gjort funn av biulv (en predator på honningbie, og i ekspansjon), ny for kommunen. Geithamsen er godt etablert også sør i Kongsvinger nå, og denne kjempevepsen jakter intenst på andre insekter.

I august ble det fulgt opp med mange dager i felt. Den 11. august ble ildsandbie funnet både i Tovdal og Gjøvdal i Åmli kommune i Aust-Agder. I Kongsvinger kommune den 13. august ble det funnet lundgjøkhumble et par steder, samt enghumble og bakkehumble. Den 22. august ble det funnet slåttehumble (en hann), ny for Våler kommune i Østfold. I Kongsvinger den 23. august ble det gjort funn av minst 19 hanner av lundgjøkhumble fordelt på åtte lokaliteter/dellokaliteter, til tross for at det ikke var turens hovedformål.

I september begynner insektsesongen å nærme seg slutten, men det ble gjort rekord-sene funn av både hann og hunn av buksebie på Kirkøy på Hvaler 5. september. To dager senere ble det nok et høydepunkt ved funn av ildsandbie på en ny lokalitet for arten i Kongsvinger (tredje funn av arten i Innlandet fylke). Denne dagen ble det også gjort noen funn av lundgjøkhumble igjen, en art som ikke er uvanlig sør i kommunen.

På Tøyen (i parken) i Oslo ble en dronning av mørk jordhumble og en dronning av trehumble sett i sving på løvetann så sent som 12. november, og honningbiearbeidere ble sett på blomster i Botanisk hage der ved samme tid.

KURS/FOREDRAG

Vi har hatt mye kurs og foredragsaktivitet i 2022.

- Foredrag om tilrettelegging for insekter i jordbruket for Norsk Landbruksrådgiving.
- Deltatt på Faktastisk! med foredraget Insektenes hemmeligheter. Tønsberg bibliotek.
- Humlekurs for spesialklasse fra ungdomskolen med dekoreringa av humlekasser. Samarbeid med Drammen Sanitetsforening.
- Humlekassekurs på Revetal bibliotek, Drammen.
- Holdt digitalt kurs i innredning og plassering av humlekasser.
- Foredrag: Humler for birøktere. Råde
- Foredrag for Bondekvinnelaget om humler.
- Blomster for bestøvere. Foredrag i Spydeberg.
- Insektenes hemmeligheter. Formidling med verksted. Deichmanske bibliotek Nydalen.
- Humleforedrag for skoleklasser på mellomtrinnet. Samarbeid med Bærum Sanitetsforening.
- Humlevandring og didaktikk i Botanisk Hage Oslo. Samarbeid med UiO.
- Holdt digitalt foredrag om humlevennlig beplantning.
- Insektenes hemmeligheter. Formidling med verksted. Deichmanske bibliotek Grünerløkka.
- Holdt frøankingskurs for Bykuben på Frognerseteren.
- Holdt tre foredrag på Klimahuset i forbindelse med filmvisning av Summende Barnehager.

- Holdt pedagogikk-kurs for barnehageansatte om humler i Horten.
- Formidling om humler for barn på Månegartneriet i Fredrikstad.
- Insektenes hemmeligheter. Formidling med verksted. Deichmanske bibliotek, St. Hanshaugen.
- Foredrag om pollinerende insekter for Planavdelingen i kommunen på Rådhuset i Askim.
- Holdt foredrag om ville pollinerende insekter for Ullensaker MDG i landskapsvernområdet Nordbytjernet.
- Deltatt med foredrag om insekter under litteraturfestivalen Ribsen i Grimstad.

ANNEN AKTIVITET

Utover prosjektarbeid og kurs/foredrag har vi også hatt en del aktivitet av ulikt slag:

- Deltatt på kuslippet på Bygdøy Kongsgård.
- Deltagelse på Hagemessa i Lillestrøm.
- Deltagelse på Miljøfestivalen i Moss.
- Holdt humlevandring på Besøkssenter våtmark Nordre Øyeren.
- Arrangert humleorienteringer på Verdens Miljødag, Salt.
- Deltatt under Groruduka med humlevandring.
- Arrangert humlevandring for Indre Østfold MDG.
- Arrangert Humlevandring for Naturvernforbundet i Ås.
- Arrangert humlevandring for SV Asker på Vollene.
- Arrangert humlevandring for Hurdalsgata og Jordal barnehage.
- Skolebesøk i Follo.
- Holdt appell på markeringen *Sammen for Naturen* utenfor Stortinget (i regi av Naturvernforbundet).
- Deltatt på møter med UiB og Vestre om utvikling av insektsvennlige utemøbler, Vestre Habitats.
- Bistått Hyllibekkens venner med tilrettelegging for ville pollinerende insekter.
- Sendt høringsinnspill til Landbruksdirektoratet om norsk naturfrøproduksjon for pollinerende insekter.
- Sendt høringsinnspill til Landbruksdirektoratet om tiltaksordninger for å styrke biologisk mangfold.
- Skrevet brev til utvalgte lokalpolitikere og kommuneadministrasjoner om muligheter for hjelp til å utarbeide plan for pollinerende insekter.
- Gjestet podkasten *Grønn lunsj* hvor vi snakket om humler.
- Bistått Holmestrand kommune med utarbeidelse av Pollinatorplan.
- Deltatt på *Naturtreff til inspirasjon* i regi av Sparebankstiftelsen DNB. Møtefora for natur- og friluftslivsorganisasjoner i Norge.
- Deltatt på seminar om *Naturpanelets rapport om verdier og verdsetting* i regi av Miljødirektoratet.

TAKK

Vi ønsker avslutningsvis å rette en stor takk til alle engasjerte styremedlemmer, frivillige og medlemmer. La Humla Suse hadde ikke fått utrettet så mye som vi har gjort dette året uten dere. Vi setter stor pris på alle timene dere har lagt ned i kampen for å hjelpe humla, og for all kunnskapen dere bringer inn i organisasjonen.

HJELP OSS Å HJELPE HUMLA

Husk å betal medlemskontingenten, og spre ordet om medlemskap til venner og familie. Ved å være medlem hos La Humla Suse er man en svært viktig støttespiller for humlene.

Innmelding gjøres enkelt på: lahumlasuse.no/medlemskap/

FASTGIVER ELLER ENKELTDONASJON

Du kan også gi et verdifullt økonomisk bidrag til vårt arbeid.

Ved å følge nettadressen over kan du også gi et valgfritt beløp, eller du kan gi en gave gjennom **VIPPS: 80900**

Din støtte er viktig. Velkommen som giver!

